

KNoK Kreta 11.- 21. april 2020. Skisse, dag til dag program.

Endringer kan forekomme mht. vær og vind (fjell/båt), eksterne kontakter m.m.

Dag 1, lørdag 11. april (påskeaften) Norge – Kreta/Chania - Gerakari

Vi møtes på Gardermoen for innsjekking fra 12 (alternativt individuell innsjekking), med flyavgang med Norwegian kl. 14:00. Vel framme i *Chania* kl. 19:10 (klokka skrus én time fram) sjekker vi ut våre leiebiler og laster inn. Vi kjører sørøstover på hovedveien til Rethymnon, tar av sør til *Spili* og derfra til landsbyen *Gerakari*: Ca. 400 innbyggere, 700 moh., og 100 km fra flyplassen i Chania. Her bor vi 2 netter på *Alexander Hotel*. Vi tas imot av hyggelig vertskap, sjekker inn og setter oss ned for sein middag. Kanskje får vi med oss en syngende tårnugle i landsbyen! <http://alexanderhotelgerakari.gr/en/>

Dag 2, søndag Gerakari - Gious Kambos – Spili

Etter en god frokost pakker vi sekken for opplevelser i nærmiljøet. Dagens program blir langs aksene Gerakari – Spili, med en avstand på 12 km. Vi bruker formiddagen i området *Gious Kambos*, kjent som ett av Kretas botaniske smultronställen! KNoK har hatt dette som fast stoppested på alle reiser siden 2015, og hva vi finner avhenger av hvordan vinteren, våren og nedbøren har tedd seg på Kreta. Med Tanaquil som sporhund ser vi etter den røde *Tulipa doerfleri*, endemisk for Kreta -, et utall orkideer og andre godsaker, i et område som Kreta kjennerne Barbro og Lennart Risberg i en e-post beskriver slik: «*Den första bilden visar det absolut bästa stället vi har sett för orkidéer och mycket annat, alltså platån Gious Kambos nära staden Spili.*» Se Barbro sin artikkel om botanikken nær Spili, samt Tanaquil sine botaniske notater, på hjemmesiden til KNoK. Tidligere har det blitt reine orkidefråtsingen i dette området, med et stort antall arter og et usedvanlig vakkert og alderdommelig kulturlandskap. Fuglelivet kan by på godbiter og det er muligheter for vandringer. Søndag, - så vi velger å ta lunsjen ved et bord på den hjemmekoselige tavernaen til *Maria Kostas i Spili* (800 innbyggere, og et turistsentrum). Vi bestiller fyr på grillen og serveres kjøtt i mange varianter fra lokale produsenter. Vi tar oss tid til en rusletur og kaffe i landsbyen, og vi ser på botanisk litteratur hos vår gode venn *Heracles Papadakis*. På veien tilbake til Gerakari tar vi et nytt stopp ved Gious Kambos, bl.a. med besøk på en flott kolle nær veien. Mulighet også for å rusle herfra og hjem til bostedet. Lett middag og ny natt i Gerakari.

Dag 3, mandag Gerakari – Rethymnon – Heraklion – Lasihti

Etter frokost pakker vi inn i bilene. Har vi fremdeles noe ugjort ved Gious Kambos, eller behov for handling i Spili, kan vi stoppe her. Mulig også en kort stopp ved den Minoiske gravplassen i *Armeni*, - kjent for sine mange orkideer. Deretter transportetappe med Lasihtiplatået i øst som dagens mål, en distanse på 135 km. – Fra Rethymnon tar vi hovedveien E75/A90 østover, holder oss nær havet og passerer Heraklion på sydsida.

Lasihtiplatået. Rett vest for Malia tar vi syd på veien som fører oss til *Lasihtiplatået*. Vi kommer først til *Mochos*. Landsbyen ligger i et jordbruksområde (oliven), men har også blitt et kjent stoppested for turister. Olof Palme hadde sitt Kreta krypinn her! Vi begynner på oppstigningen mot Lasihti, og ved 1050 moh. bikker vi over kanten og platået åpenbarer seg. Ved det høyeste punktet – *Seli Ambelou* – finner vi i dag restene av 24 vindmøller. Disse ble flyttet hit ved slutten av det 19 århundret, og brukt til maling av korn. Vi «stiger ned» til sjølve platået, og kommer til landsbyen *Tzermiado*, som er platåets handelssentrum. Platået har en utstrekning på 11 x 6 km, ligger i snitt 850 moh. og en rekke mindre landsbyer er spredt utover. På 1900 tallet blomstret det opp med et antall små vindmøller, med blader i tre og stoff av seil, med formål å pumpe vann til åkerparsellene. Disse ble seinere utkonkurrert

aggregat og strøm. Det er et særs godt jordsmonn her oppe, kjent som Kretas «potetkammer» og med tilgang til vann fra fjellet. I dag kan vi se restene av disse møllene, - som blir hardt markedsført i turismen. Lasihti er også kjent som et sted der alle Kretas erobrere hadde problemer med å vinne fram. Fjellene rundt har vært et sted der man har kunnet gjemme seg og motarbeide inntrengerne.

To netter i landsbyen *Agios Konstantinos*, i *Vasilikata Guesthouses*, der vi sjekker inn på vakre og spennende bosteder. *Aliki Dialyna* er vår hyggelige vertinne. Søstera *Ioanna* sammen med familien, driver med grønnsaker og frukt på et areal av 50 dekar, som en av få økologiske bønder på Lasihti. Begge snakker godt engelsk, og kjenner området ut og inn. Ressurspersoner for oss. Vi rekker en vandring i nærmiljøet, før vi blir invitert på middag med alskens godsaker.

<https://www.vasilikata.gr/en/home> På hjemmesiden finner dere en god del info.

Dag 4, tirsdag Lasihti m/omegn

Vi bruker dagen på plataet. Får med oss lunsjpakke, og kan bevege oss i nærmiljøet, ta en lengre tur på veien fra plataet retning Katharo, og legge inn et besøk til dryppsteinsgrotten *Diktaio* (Diktaio cave), nær landsbyen *Psichro*. I følge myten var det her *Reah*, moren til guden *Zevs*, holdt ham skjult for faren *Kronos* etter fødselen. Ny middag og opplevelse og innsyn i matkulturen på Lasihti, servert av *Aliki* og familien.

Dag 5, onsdag Lasihti - Elounda

Når vi sier oss ferdig med Lasihti, legger vi kursen fra *Agios Konstantinos* og til *Elounda* nede ved kysten (ca. 25 km, på svingete veier), der vi er booket inn tre netter på trivelige – og familiedrevne – *Coral Studios*, beliggende ved stranden helt nord i landsbyen. *Elounda* ligger ca. 15 km nord for langt større *Agios Nikolas*, og har 2200 innbyggere. Dette antallet mangedobler seg under turistsesongen, og *Elounda* blir regna som et av stedene hvor «fiffen» oppholder seg på Kreta. Noe for oss!! – dog (heldigvis) kommer vi i forkant av høysesongen, og alt av tilbud er ikke åpnet ennå. På *Coral* tar vi de fleste frokostene, mens middag/lunsj finner vi andre steder. <https://coralistudios.com/>

Vi legger inn en tur nordover til *Plaka*, og på svingete veier får vi flott havutsikt, men også noen orkidelokaliteter. Kanskje får vi tid til å besøke havet, på svingete veier ned fra *Selles*.

Dag 6 og 7, torsdag og fredag Elounda m/omegn

Vi har to hele dager til disposisjon i *Elounda* med omegn. Vi velger dagsprogram litt ut ifra vær og vind, og hva vi har fått med oss tidligere. Mulighetene er flere:

Rett utenfor *Elounda* finner vi øya *Kalydon*, som via en flott vandretur over *Kanallagunen* fra *Elounda*, gir gode muligheter for å se etter planter og fugl. Nord for *Kalydon* finner vi den langt mindre, men vesentlig mer kjente øya, *Spinalonga*. *Venetianerne* bygde et fort her i 1579, som stadig ble utbedret (og angrepet) gjennom tidene. Mest kjent i nyere tid er øya som en «koloni» for leprasmittede, brukt til dette formålet i perioden 1903 – 1957, og udødeliggjort gjennom *Victoria Hislops roman Øya*, som kom i 2005. Anbefalt lesestoff! *Spinalonga* er en av de absolutt mest kjente turistattraksjonene på Kreta. Det går regelmessig båter fra *Elounda* eller *Plaka*. Organisert besøk til *Spinalonga* er ikke med i programmet, men for de som ønsker, bør vi få til en tur dit.

Katharoplatået grenser inn til Lasihti i sydvest, og sletten ligger ca. 1100 moh. Ankomst via *Agios Nikolas* og *Kritsa* (16 km herfra). Dette området, som er vesentlig mindre besøkt enn Lasihti, har også en rik flora. Området gir gode muligheter for botanisering, for å følge med

på fuglelivet – sjansen for å se en lammegribb blant gåsegribbene er tilstede, samt at det er fine muligheter for egne vandringer.

Der hovedveien ender, ved den lille bosettingen *Avdeliakos*, finnes 2 tavernaer. Vi er antagelig for tidlig ute til at de er åpnet. Reiseleder undersøker dog om vi kan få en lunsj på *Taverna Stereos, med unge Kostis* som vår guide til området. Han og familien flytter opp hit fra Kritsa ca. 20. mai, med 200 sau, 500 geiter og ei ku (Sara!), og drar ned igjen i begynnelsen av november.

I Kritsa finner vi bl.a. et privat naturmuseum, eid og drevet av den usedvanlig hyggelige og kunnskapsrike *Giorgos Afordakos*. Tørkede eks. av de fleste (alle?) spiselige plantene på Kreta, og en rik botanisk litteratursamling, - kan jo friste!

Tillater tiden, kan vi også besøke den lille bosettingen, *Mochlos*, 45 km fra Elounda og på østsiden av Mirabello bukta. Ettermiddagskaffe her er «berre lekkert».

Dag 8, lørdag Elounda – Heraklion – Rethymnon – Askifou - Imbros – Chora Sfakion

Etter frokost pakker vi inn og forlater Elounda, samt sier farvel til den østlige delen av Kreta. Transportetappe på totalt 215 km, der Chora Sfakion på sydkysten er målet. Vi følger igjen hovedveien langs nordkysten, til vi kommer til Vrises. Herfra tar vi veien syd, over fjellet og inn i regionen *Sfakia*. Snart har vi en fantastisk utsikt over *sletten ved Askifou*. Vi er stramme med tidsskjemaet vårt på formiddagen og rekker fram til lunsj her, med noe av den beste lokale maten Kreta kan by på. Hos *familien Lentaris på Panorama Restaurant er Andreas* vår engelsktalende vert, som leder oss gjennom de hjemmelagde rettene, av sjøldyrka grønt og egne husdyr. Ekte mums fra Sfakia!

Mette, glade og fornøyde passerer vi i utkanten av Askifousletten, før vi ganske snart kommer til Imbros, der vi finner vi inngangen til *Imbrosravinen*. Den strekker seg i 8 km, inntil den ender opp ved havet 600 høydemeter lavere, er lettgått og der man med lett vandring bruker 2,5-3,5 timer (og litt mer i botanikertempo!). Spennende landskap, og mye å hente for botanikere, men også fuglefolket. De i gruppen som ønsker å gjøre denne vandringen slippes av ved Imbros, og henting skjer ved *Komitades*, ca. 5 km Ø for Chora Sfakion.

Med bilene får vi snart en fantastisk utsikt over Det libyske hav, og fortsetter deretter mot vår destinasjon, den lille landsbyen *Chora Sfakion*. Menneskene her har livnært seg av fiske og landbruk (geite- og sauehold), mens turismen i senere tid har blitt den viktigste inntektskilden for de ca. 300 fastboende. Vi innkvarterer oss på *Hotel Lefka Ori* (3 siste netter – ulike steder for forlegning kan forekomme) - info www.chora-sfakion.com. Våre verter på Lefka Ori (de som starta driften, og som fremdeles er aktive) er *Andreas og Evangelia Fasoulakis*. I dag er det sønnene *Giannis, Georgos, Manolis* og dattera *Maria* som viderefører jobben. Giannis og Georgos blir våre kontakter. Kanskje treffer vi også på engelskmannen *Peter Trudgill* og *hans kone Jean Hannah*, som vil kunne øse av sin lokale kunnskap etter besøk hit gjennom mer enn 40 år. Peter er lingvist (snakker også norsk!) og har skrevet ei innsiktsfull bok fra området: *Peter Trudgill – In Sfakiá, Passing Time in the Wilds of Crete*, Lycabettus Press 2008. Et must for de som vil gjøre et dypdykk i lokal kultur. (Kan kjøpes i Chora.) Vi avslutter dagen med fiskemiddag med absolutt havutsikt.

Vi ser an de 2 siste hele dagene, med bosted i Chora Sfakion, mht. programmet. Vi velger kyst eller fjell litt etter vær og vind, og hvor mye vi allerede har fått med oss.

Dag 9, søndag Chora Sfakion - Loutro

Frokost på Lefka Ori. Er været med oss tar vi 10.30 ferja (20 min) fra Chora langs kysten vestover til *landsbyen Loutro* (tilgjengelig med båt og til fots). Vi botaniserer og rusler til den gamle bosettingen *Finikas*, rett over høyden. Er Old Finikas Taverna åpen kan vi leske oss med kaldt drikke, før vi igjen legger kursen mot Loutro. Lunsj på en av restaurantene på strandpromenaden i «sentrum». Hjemtur kan gå med båt – avgang 17.40 – (man kan også hyre en egen mindre taxibåt), eller med vandring langs kysten tilbake til Chora, ca. 2 timer effektiv tid langs vandreruten E4. Drøyt halvveis (med relativ lett vandring) kommer vi til Sweetwater beach med strålende bademuligheter (men noe kaldt vann i april?!). Den siste biten har en noe mer krevende vandring. Middag i Chora på kvelden.

Dag 10, mandag Regionen Sfakia: Området Anopoli

Tidlig morgen tar vi bilene de 12 km opp i fjellene til landsbyen *Anopoli*. På serveringsstedet *Platanos* tar vi frokosten, og får servert verdens beste kaffe – eller bare Kretas beste?? - av vertinna *Eva Kopasis*. Vest for oss dukker *Lefka Ori – De hvite fjella* – fram, der høyeste topp *Pachnes* strekker seg til 2453 moh. Reiseleder undersøker med Eva muligheten for å bli frakta med andre biler opp i høyfjellet. (Avhengig av hvor langt våren har kommet & snøforholda.) Vi får i så fall til en vandring med lunsjpakke i disse fantastiske fjella. – Også mulig med en vandring i nærområdet ved Anopoli, i et urgammelt kulturlandskap. Anopoli er kjent over hele Kreta for sin produksjon av honning, og også for sin rike politiske og kulturelle historie. Vi er i hjertet av Sfakia! Sjekk www.anopoli-sfakia.com for informasjon fra Anopoli. Kveld og avslutningsmiddag på Lefka Ori, Chora Sfakion.

Dag 11, tirsdag 21.04 Chora -- Chania - Gardermoen

Reisen nærmer seg slutten, med flyavgang fra Chania 12:40. Fra Chora til flyplassen er det 80 km. Vi legger opp dagen etter dette, med tidlig avreise fra Chora og stopper for frokost på Panorama Restaurant (se lørdag). Fra Vrises følger vi hovedveien til Chania flyplass. Vi tanker bilene før de leveres, innsjekking og flyavgang. Ankomst Gardermoen 15:45.

Merk at stort sett alle stedsnavn kan skrives/forekomme på 2-3 ulike måter (gresk, engelsk, norsk etc.). Versjon I - PØK, november 2019.